

Innspill til barneverninstusjonsutvalget 27.09.22

Innledning til utvalget:

Mitt navn er Iben Schier van den Berg, Jeg er tilknyttet Barne – og familieetaten (BFE) i Oslo kommune.

Jeg har jobbet innen barnevern siden 1987 og har vært og har i alle år deltatt i utviklingen av barnevernet, særlig med fokus på kompetanseutvikling av ansatte. – og det er skjedd mye på de siste 30 årene. Jeg har erfaring fra institusjon som miljøterapeut, jeg har jobbet som saksbehandler i barnevernet, jeg har vært leder av en barneverntjeneste i Oslo, jeg har jobbet tett på politisk ledelse i byrådsavdelingen i Oslo. Jeg har vært tilknyttet BFE siden 2012, de siste årene med ansvar for omsorgsinstitusjonene i Oslo og Asker

Jeg vil innledningsvis gratulerer dere med oppnevningen. Det er en stor ære å få et slikt oppdrag og det er viktig for mange at dere lykkes. Mandatet deres er stort og krevende men relevant og jeg skulle nesten til å si « det var jammen også på tide at det kom et utvalg som ser på institusjonsbruk og drift i Norge, men bedre sent enn aldri».

Jeg har gjennom årene sett institusjonsverdenen fra forskjellige ståsteder, jeg har sett når et institusjonstilbud ikke har vært til det beste for barnet og jeg har sett når institusjonstilbudet har sikret barnet en god utvikling

Jeg bruker konsekvent begrepet « barn» i dette innlegget , og det er fordi det er barn vi jobber med og det er barn som flytter inn på våre institusjoner, altså barn under 18 år, og juridisk sett altså et barn. Samtidig så har vi også unge voksne over 18 år som bor hos oss men som innen i seg fortsatt er et barn.

Barn skal vokse opp i sine familier

De aller fleste barn i Norge har en trygg og god oppvekst, de har trygge voksne rundt seg og de opplever å bli verdsatt, de opplever mestring og de har et godt og positivt nettverk. Vi er også alle enig om at det er til det beste for barn flest å vokse opp i sin opprinnelsesfamilie og det er kun i svært spesielle situasjoner at vi ønsker å skille barn og foreldre.

Men, grunnen til at vi er her i dag er fordi dette gjelder ikke for alle barn. Noen barn verken kan eller skal bo hos foreldrene sine eller i nettverket sitt. Antallet av barn som flytter ut fra opprinnelsesfamilien er synkende og det har gjennom mange år vært en ønsket utvikling, både fra politisk hold og fra fagfolk. Det er satset stort på forebyggende tiltak og flere systemer, som skole,

helse og politi har innsett at de også har et ansvar overfor barns oppvekstmiljø og dette ikke kun er et ansvar som ligger i barnevernet. Likevel er det barn som ikke får den hjelpen de trenger når de bor hjemme på et tidlig nok tidspunkt. For en del av disse barna vil institusjon være et godt og nødvendig alternativ og for noen barn, et siste og kanskje eneste alternativ.

Institusjon som det siste alternativ:

Jeg har opp gjennom årene ofte hørt fagfolk si at» institusjon er det siste alternativet, det absolutt siste vi prøver når alt annet ikke har lyktes» - jeg må nok dessverre innrømme at jeg selv tidligere har vært av den samme oppfattelsen. Jeg skal komme tilbake til hvorfor jeg syns dette er problematisk men først litt om de barna som flytter inn på en institusjon for en kortere eller lengre periode.

Hvem er de barna som flytter inn på institusjonene våre

De er som alle andre barn forskjellige – samtidig som de alle har en ting til felles: De har på et eller annet tidspunkt blitt sviktet av de voksne rundt seg, det være seg foreldre, familie, skole, BUP, politi, fotball treneren og barnevernet – ingen går fri.

Noen av de barna som kommer inn på våre institusjoner har hjerteskjærende mange brudd bak seg - en, to, tre eller flere mislykket fosterhjems plasseringer, inn og ut av institusjoner før det endelig treffes en varig plan for hvor barnet skal få lov å vokse opp. Og for en del av disse barna blir institusjonen redningen på en skakkjørt barndom.

Kjennetegn hos barna

De fleste av barna som kommer i kontakt med barnevernet har enten store psykiske utfordringer, de er traumatiserte av en skremmende oppvekst, de bruker rusmidler, de kutter i seg selv, de har selvmordstanker, de har ulike diagnoser (kartlagt eller ikke) og de har stort sett alle opplevd tillitsbrudd i forhold til voksne.

Hvis jeg har forstått det riktig så kommer Utvalget til å sette seg grundig inn i de utfordringer som mange av barna som flytter på institusjon sliter med – jeg vet at dere skal besøke flere institusjoner så dette utfordringsbildet vil jeg ikke gå inn i, i dette innlegget.

Institusjon som absolutte siste valget til barneverntjenesten

Som jeg nevnte tidligere så vil jeg komme tilbake til hvorfor opphold på institusjon for noen fagfolk er absolutte siste alternativ.

- 1) **Tillit:** Vi har de siste årene fått flere eksempler på særs tragiske hendelser på barneverninstitusjoner. Uten å gå inn på de konkrete sakene som har kommet frem så er **det**

helt naturlig at dette også preger de som er ansvarlige for å flytte barn ut av hjemmet.

Tilliten til barnevernet er satt på prøve.

- 2) **Har prøvd for lite for lenge før barnet må flytte ut av hjemmet:** Mye forskning og undersøkelser gir godt kunnskapsgrunnlag om at før et barn tas ut av hjemmet så har det vært prøvd et utall av hjelpetiltak i familien – ofte tiltak som er «mer av det samme» uten at det fører til varig endring.
 - 3) **Tror vi egentlig på institusjon som tiltak:** På en fagsamling med barnevernlederne stilte jeg følgende spørsmål: Vil arbeidet med kvalitet og kompetansehevning på barneverninstitusjonene endre barneverntjenestens syn på institusjon som barneverntiltak?? Svaret fra barnevernlederne var «tja, kanskje».
- Det er fortsatt en vei å gå – men vi trenger å gå den veien – derfor er arbeidet som dette Utvalget skal gjøre viktig.

Tiden går fort tror jeg men jeg vil nå komme inn på hvilke utfordringer som vi i BFE syns utvalget særlig bør være oppmerksomme på. Men før det så ønsker vi å kommentere på en setning i mandatet til utvalget:

Utvalet skal leggje til grunn minste inngreps prinsipp.

Vi ønsker at utvalget definere hvordan de forstår «minste inngreps prinsipp» - og grunnen til dette er en opplevelse av at

- a) At det ikke tidlig nok settes inn tunge tiltak - alt for mange ganger opplever i at det har vært mange hjelpetiltak inn i familien men at det har vært med for lav kompetanse/tyngde. Det blir for lett og når først barneverntjenesten flytter barnet ut av familien kan problematikken være så omfattende at det ikke mulig for en institusjon å håndtere kompleksiteten, med de rammer og forutsetninger som finns for institusjonene.
- b) Som nevnt tidligere, så er institusjon (for noen) det absolutte siste alternativet – slik bør det ikke være. Institusjon bør vurderes på lik linje som eksempelvis Fosterhjem, som er bra for noen barn og overhodet ikke for andre barn.

Av andre innspill har vi følgende – Dette er ikke i prioritert rekkefølge:

- A)** Tydeliggjøring av sektoransvar – for mange sektorer fraskriver seg ansvaret sitt og barna ender derfor opp i barnevernet som har bistandsplikt og dermed heller ikke kan si nei til et barn. Ansvaret bør være tydelig nok – men barnevernet opplever til stadighet at barn blir

kasteball mellom særlig Psykisk helsevern og barnevern og politi og barnevern, og som oftest blir det barnevernet som tar ansvar – uten alltid å ha forutsetningene for å håndtere de mest krevende barna. Vi ser også at det kan være behov for å Etablere tiltak for særlig krevende barn slik at beredskapen står klar, og at det blir tydeliggjort at ulike instanser er forpliktet til å handle/ bidra med tiltak/ løsning når utfordringene oppstår. Barneverntjenesten bør gis anledning til å kunne pålegg samarbeid

- B)** Vi ser gjentakende ganger at mange samarbeidspartnere er vanskelig å få til å samarbeide og vi ønsker derfor at barneverninstitusjonen gis Fullmakt til å utløse ressurser fra instanser som er rundt barnet eller familien. Hvordan vi tenker oss dette praktisk gjennomført kan vi komme tilbake til, dersom det er ønskelig.
- C)** Jeg skal si noe kort om hva vi tenker rundt målgrupper – vi har oversendt vår fag –og kompetansestrategi til Utvalget hvor vi beskriver hvordan vi differensierer på målgrupper. Det kan se ut som om det er noe enklere å forstå målsetning med atferdsbehandling og vanskeligere å forstå målsetning med omsorgsplassering. Vi mener at det har vært for lite fokus på målsettingen med de tradisjonelle omsorgsplasseringer – og derfor har vi de siste par årene påbegynt arbeidet med å differensiere på omsorgsplasseringene.
- D)** vi ønsker at de tette skott mellom viktige systemer rundt barnet brytes ned, at vi som hjelpeinstanser blir bedre til å bruke hverandres ressurser, kompetanse og kunnskap på tvers av faggrenser – vi ønsker sammen med barna og deres familier å jobbe med gode overganger mellom institusjon og hjemmemiljø, vi ønsker mer arenaflexibel jobbing og vi ønsker ikke at økonomien skal være styrende for om et barn får tilbud om institusjonsplass.

Jeg vil avslutte dette innlegget med å nevne et par ting som vi i barne – og familieetaten håper at dette utvalget kan få til og et par ting som vi er redde for kan komme til å skje:

Utvalget.

Det som vi håper utvalget får til:

- 1) at statusen til institusjon som et viktig og nyttig alternativ til fosterhjem og opprinnelsesfamilie styrkes/økes
- 2) at barn og unges stemme blir tatt på alvor, også de som har gode erfaringer med å bo på institusjon

Det om vi er redde for skal komme til å skje

- 1) At institusjonstilbudet til barna og unge skal bli like dårlig som institusjonstilbudet innen psykisk helse har blitt.
- 2) At det ikke blir lyttet godt nok til barn og unge som har fått et fullverdig liv på grunn av at de hadde verdifulle år på en institusjon

Der er det bare å si takk for meg og lykke til med arbeidet.